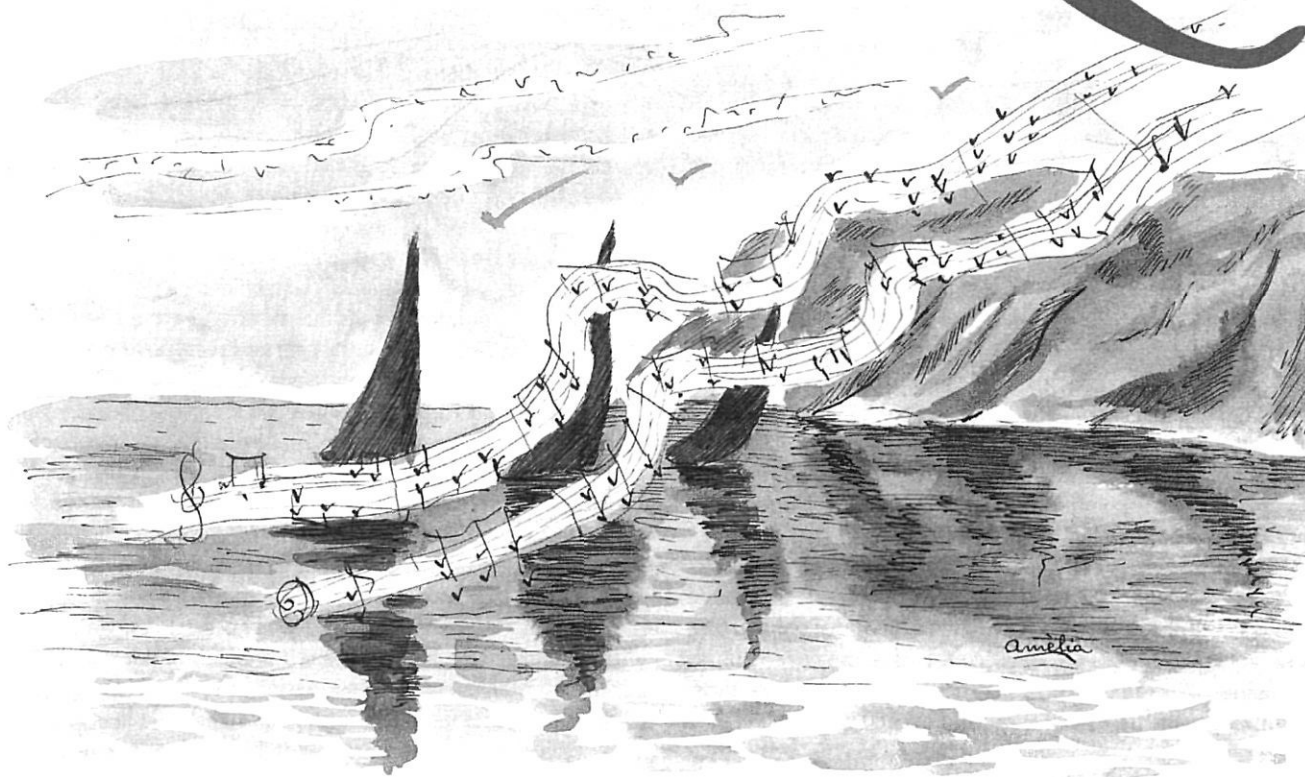

Fulls de la **R**evista

Il·lustracions d'Amèlia Arumí

El darrer so del violí

Daniel Ferrer

*S'abraçaren plorant; la feblesa física
toma més fàcils les llàgrimes.*

M.A. Anglada, *El violí d'Auschwitz*

I

El matí s'alçà moribund i ell tingué ganes d'una darrera abraçada. Els desmais van plorar com mai més, i ell, dèbil de tristor, necessitava una última abraçada. Les hores perderen la força d'arrapar-se a les parets abrigades, i ell, enfredorit per la desesperança, va desitjar l'escalfor d'una abraçada per al record, ben íntima, com d'una arrel que s'arrapa al sòl fèrtil i voldria no separar-se'n fins a la fi dels dies.

Una abraçada pell amb pell; una abraçada tendra com la imatge d'un proper dormir plàcid, per sempre; una abraçada que recollís llurs últimes flaqueces. La d'ella, feblesa de mal de cor; la d'ell, feblesa del desesper.

Els carrers també es llevaren sense alegria, com prenent que ja tornés a ser vespre i fer non-non fins l'endemà. La grisor dels paredons no prenia animar les voreres tan humides, plorades per la nit i inconsolades pel primer sol gasiu. Els fanals hagueren volgut cloure la seva llum cansada, i els primers vianants foren temptats de tornar al llit i dormir, dormir fins tard o l'endemà i oblidar la diada. Ell, tot i la debilitat, va voler una abraçada ferma i duradora. Una abraçada que libés la seva vigoria, i la d'ella, minvada ja pel mal de cor. Va voler que el cor d'ella deixés en l'abraçada tota la seva última vigoria trèmula, tota la seva placidesa darrera.

Les lloses més noves van semblar esquarterar-se, potser per l'antipatia del cel hostil. Però ell volgué mantenir-se íntegre, fins al moment de la darrera abraçada.

Pareixia que el cel sens color desfaria el ciment i totes les menudeses unides amb fermesa. Però no desuniria l'última abraçada, per molt que s'hi esforcés. Les lloses potser sí que cedirien, perquè mai no han tingut la virtut de tan alta sofrença. Ells certament la tenien, i els mantindria units en l'abraçada, oi tant!

Ni els jardins més florits no desvetllaven l'alegria. El cel no els ho va tolerar. Ni les roses dels jardins més florits no enjoiaren la verdor circumdant, ni els colors de les plantes tan fèrtils en tonalitats de taronges i blaus transparents, en morats que destaquen i grocs esclatants. No brillava prou el cel.

El dia, tanmateix, s'obstinà a avançar. Va ser ombriu des de les primeres hores, però anà fent de mica en mica. No resplendí en cap moment, però no deixà caure la nit.

No se sortiren amb la seva les portalades ni els fanals, les arcades ni les voreres trepitjades per la rosada. Ell també s'obstinà, en l'abraçada. Se sortiria amb la seva i l'abraçaria i seria abraçat per ella, tan dèbil com el dia, tan jove com les roses que vivifiquen els ànims més adormits. Ell, oi tant, s'obstinà en una darrera abraçada, a la cambra o a la cuina, a les golfes o al rebost. O a l'església, prop de l'altar o a redós d'una capelleta, davant de tothom o en la intimitat. Però una abraçada. Abans de parlar o en el silenci del després, entre el murmuri de les bones pregàries o entre les encaixades de mans conciliadores. Però una abraçada última, si us plau, una última abraçada, fos on fos.

Tampoc l'església no s'omplí de bonica claror. No van ser prou diàfanes les vidrieres, o no fou prou generós el sol. No volgué encara resplendir. I la fusta dels bancs semblà també condormida, com les vorades i els primers vianants. Semblà també entristida, com ell, que volia una darrera abraçada. Semblava cansada, la fusta dels bancs, d'estar tants anys lli dins. Semblà voler desencanaixar-se, la fusta dels bancs, com la d'una portalada que el temps desgasta i el vent embat amb força i el rou de tota mainada vol fer malbé. Ell va necessitar una abraçada que, segur, l'ajudaria a suportar la humitat dels matins i les alenades del vent i les rascades subtils que la successió dels dies deixa a la pell indefensa. Una darrera abraçada amb ella i tot vent esdevindria lleugera calitja, tota humitat matinerera seria bany en mel, i la ferida dels dies li alleugeriria cada solc a la pell. I sols amb una abraçada, sols amb una.

La gent tampoc no entrà amb l'ànim diàfan; ni l'airet de les hores primeres, somnolent per l'apatia del sol. Res no tenia l'ànim diàfan, dins de l'església. Res no hagués pogut parlar

xalestament ni cantar amb alegria ni lloar les boniques rialles. Tot i que ella ho haguera volgut. La gent s'assegué silent sense brins d'esperança. Tot i que ella ho hagués desitjat, com ell desitjava una abraçada. Una abraçada darrera.

Després de les primeres paraules solemnes, se sentí el primer so del violí. El primer so del viu violí.

II

«Tu vares ser, poetessa sicèlida, la meva mare estimada i de tu sols vull ara una darrera abraçada. Fores tu qui em nodries de sofridora esperança. Vares ser tu la que em dares una dona estimada. I ara vull sols de tu la darrera abraçada.

»Els teus ditets càlids van fer néixer la meva persona; i la teva bondat em salvà de l'antiga barbàrie. Sempre la teva bondat. Com vares fer-me tan bo entre tan gran maldat, com em salvares de tanta desgràcia? La meva vida seguí, lluny lluny dels filferros i dels espais miserables, fora ja dels records sens colors i a redós de la dona estimada. Sempre feliçment. Com en el desordre em deixares ser feliç?, com em permeteres d'acaronar les mans en la fusta estimada? Sempre amb delit.

»Tenies aquells dies els dits vigorosos, i vares permetre als meus de construir un violí. Qui va crear-lo, tu o jo? Hauria volgut una mica més de temps, però als cruels ja arrencares prou demora. I va sortir bé. El construïa a les fosques però amb clara esperança. El construïa de nit, si calia, encara que gaudís de menys llum que la llegada per l'exigua lluna nova. El construïa amb l'art dels meus dits destres i amb la calor dels teus, aleshores vigorosos. Aleshores àgils i vigorosos. I vaig acabar-lo, oi tant, sense oblidar-me mai de la meva art. I gràcies a tu, que arrencares prou temps als cruels que no podien defugir la música. La destresa dels teus dits m'ho deixà fer, ara la caixa i ara l'arquet, ara amb paciència i ara amb la por d'una errada. No, no se m'esllavissà la mà, i sonà el violí que em salvà, com moltes vegades has fet tu sonar la lira d'Apol·lo delitable. Sonà el violí i em salvares, pietosa, de la barbàrie. Les teves mans amb bells ditets de la barbàrie em salvaren.

»I els ditets se t'han tornat delicats, més que la fusta ja antiga del bon violí. Se t'han tornat delicats i desitjo solament besar-los de moixaines en una darrera abraçada. Com tu i jo vam amoixar el violí. Un violí... fins un violoncel haguera pogut modelar amb l'escalfador de la teva bondat. Un violoncel gegant, gegantí, com cap altre, amb la calor com cap altra de la teva gegant, gegantina bondat. Un violoncel ben bonic, colossal, d'on hagués pogut brollar una música tan bonica que haguera enamorat les races diverses, una música tan penetrant que haguera rovellat els filferros i dels espais miserables n'hagués fet palaus. I potser fins i tot una música tan dorment que hagués amansit el dolor que, com fera, t'ha fet dèbils els dits.

I ara voldria abraçar-los, voldria abraçar-te, els dits, tota tu. Voldria abraçar-te en la carícia, en la dolça moixaina, com l'arquet acarona les cordes i siula la música plaent. Voldria lliscar els meus dits destres sobre dels teus trèmuls que un dia van engendrar-me. I voldria tocar el violí i que el sentís de grat i que el sentís el mal de cor i se't fes petit, petit. Voldria tocar-lo per a tu, sols per als teus dits, i abraçar-los, i abraçar-te.

»Sonarà per a tu el meu violí. Sonarà per a tu el teu violí».

III

«Tu construïes, estimat violer, un violí per a l'esperança. Tu modelares, Daniel estimat, un violí de preciós musicar. Vares ser tu, que no jo, qui el construí. Fou, qui el modelà, la teva perseverança. Els meus dits et donaren tan sols la bona fusta i el talent desitjat. Era aleshores la tenacitat el gran requisit.

El teu naixement, curós violer, no fou pas cap miracle. Altres tants patiments com els teus hi havia closos entre els filferros; altres tants innocents com tu que passaven els jorns en els dolents espais miserables. No pensis, doncs, que vaig ser creativa; només vaig cridar tot allò que passava. I molts n'eren, de closos, als espais miserables, entre els filferros i l'amenaça. Els teus patiments foren, doncs, els d'un altre qualsevol. Massa patiments, i molta perseverança. Molta violència, i massa escassetat de música. La teva tenacitat, que no jo, va ser la vencedora de les sofrences. Com d'altres pocs que també reeixiren a derrotar-les. Com d'altres, Daniel.

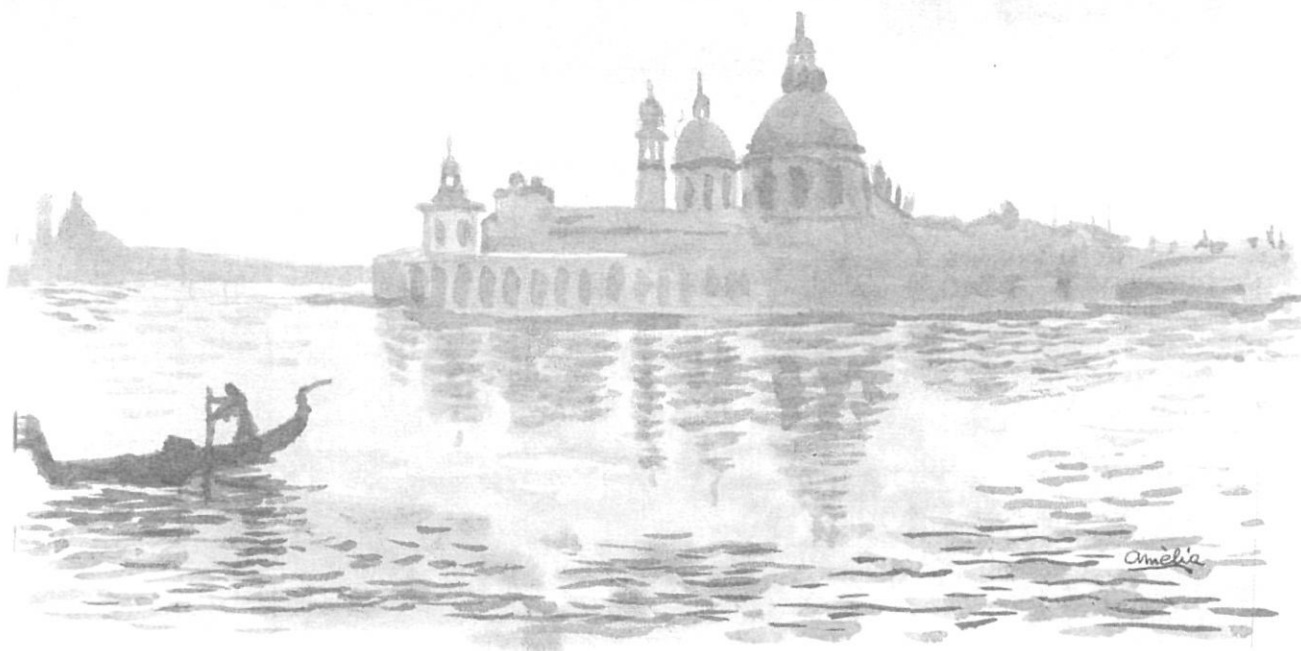
»Per què vols abraçar-me, ara que estic tan dèbil? Ja ens donàrem prou abraçades en la vigoria. Que no veus que ploràrem tots dos i en llàgrimes ens negàrem? Que no t'adones que la debilitat i els adéus són propicis al plor de l'ànima humana? No plorem pas, estimat violer, i no minorem el dolor que m'ha pervingut. Altres dolors colossals han de ser ara aplacats sens demora, que no el meu. Jo ja he fet el meu curs, el meu camí, la meva passejada. Fes tu ara passejar els bells sons del violí pel seu curs, pels seus camins: Que corrin bellament i facin un cant

amebeu amb aquells que no amen els sons que dringuen a les orelles. Que vencin sols amb melodia els amants dels trons i del filferro, dels retrons i dels espais miserables. Canta'ls la música amb l'arquet, ara i adés, i derrota la divinitat campestre que hi habita, no pas fàcil de ser derruïda. Fes la millor poesia, benvolgut violer, i que arrelhi ben fortament, fins a deixar sements a tota encontrada. D'una vegada derrota el vell monstre d'arrels malaltisses.

»La meva feblesa... deixa-la estar. Que així com un dia ben passat dóna un dormir content, així mateix una vida profitosa dóna un morir feliç. Vulgues, bon amic de destres mans, bandejar les males arrels que volen dolor a totes les bones de la comarca, a totes les bones dels camps verds i les prades florides, dels sòls més propicis i dels terrenys pantanosos. Sí, que es debiliti la rel aquella que lloa el filferro i l'espai miserable; que no sigui mai coronada amb lloer no digne que ha estat engalipat. Que, amic violer, bon violer, és molt costós de descobrir la mentida d'antuvi. No és pas senzill discernir el bon cant dels mots falaguers i maldestres.

»Fes una gran poesia i toca el violí, toca'l ben fort fins a avergonyir l'adversari que lloa filferros i espais miserables.

»Una darrera abraçada no ens és menester. Altrament t'entristires tu, i jo trista no voldria estar. Què en trauríem de plorar l'un i l'altre? Que no destil·lares prou llàgrimes dèbils sobre la fusta del violí? Que no vaig destil·lar-ne jo quan les teves degotaven una a una? No vull veure els meus dits encara més trèmuls. El mal de cor ja prou que els ha privat de la quietud volguda. Que no et tremolin els teus ara, violer de l'esperança, i

pren l'arquet i toca i toca ben fort, i toca i toca la dolça melodia que rompi els filferros roents i eixampli els espais miserables. No desitgis, si et plau, una abraçada. Desitja tocar una melodia bellament composta, que em plaurà a mi, si és que venç la que atia els foscos espais. Només així la pluja rosegadora i l'impetuós Aquiló tindran per impossible derruir la teva tonada. Ho cridà el venusià immortal, ho crido jo ara.

«Que soni ara ja el teu violí. Contra els filferros tenaços. Per als espais que seran eixamplats. Soni ja ara el teu violí».

IV

S'alçà la gent i s'alçà el violer i s'alçaren tot d'una els primers sons del violí. Callaren els mots i emmudí l'església i els bancs prengueren vigoria i la fusta prengué juvenesa. Tota l'església emmudí, tot prengué juvenesa.

Sorgí, aquell violinista, de la portada de fusta corsecada i avançà entre els seus sons, ara aguts ara greus, que omplien tot l'espai de les naus, des de les capelletes fins a l'altar, des de la munió de gent silent fins a l'aire espesseït de l'alçada, prou esclarissat per deixar gronxar i tintinejar els nodrissons de les cordes. Mirava aquell violinista el violí i la seva fusta, l'arquet tan polit i les cordes tensades. Ho mirava i somreia i tocava, tocava ben fort, perquè el sentissin els àngels, potser. Era bonica la cerimònia, ben bonica, com els versos d'ella, com el delirar d'ell amb la mirada en la fusta humitejada del violí. Era ben bonica, la cerimònia, sobretot ara que aquell violinista somreia

plorosament, sobretot ara que d'aquell violí brollaven plors d'un somriure tènue. Potser l'hauria volguda així, la cerimònia, la meva amiga; entre els sons que abellen de la panxa del violí. Entre els sons que s'espargien com del sortidor d'una fontanella erigida; entre els sons que s'enaltien per tornar a davallar amb un curs sens defecte, com volent ser sembrats a les orelles que adés faran denteta als déus.

Era un bon violinista i era bona la seva música. No podia ser-lo, el violinista d'ella; no devia ser-lo, el seu violer. Però tocava tan bé com el d'ella; com el que ella havia descrit als seus traços, com el que ella havia lloat sens demesia, insistentment. No devia ser ell, tot i les mans destres; no podia ser ell, tot i la mirada d'un passat d'ulls plorosos. No devia ser-lo, el seu violer; no podia ser-lo.

Avançava a passets lentíssims pel passadís d'entre els bancs. I la gent li escoltava la cara i li mirava els sons que despertava de les entranyes del violí. L'altar s'omplí de la melodia arquejada com a ella se l'ha omplert de llorer; un llorer que sempre perviu en el front com la poesia exquisida en el record. I el so d'ell era bo i el so d'ella, i el llorer no es corsecaria. Perquè hi ha arbres amb fulla perenne que mai no són vistos desmudats; ara la fulla els abriga, ara potser els dona massa escalfor; però sempre amb la fulla els arbres, però sempre el front d'ella amb llorer.

La tornada s'acabà i s'acabà el seu mirar a la fusta ben polida. S'acabà la música i s'acabà l'atenció atenta de les orelles disposades. Però no s'apagà la tristor en el violer, talment desitjós d'una abraçada impossible. Tampoc no se li apagà el tènue somriure, talment si l'hagués rebuda, l'abraçada improbable.

S'apagà de mica en mica, això sí, el darrer so del violí.